

ARAŞTIRMA MAKALESİ

BANKALARDA YABANCI PARA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ: MEVCUT UYGULAMA VE KUR DEĞİŞİMİNİN ETKİLERİ STANDARDI ARASINDAKİ FARKLAR

ACCOUNTING OF FOREIGN CURRENCY TRANSACTIONS IN BANKS: DIFFERENCES BETWEEN THE CURRENT APPLICATION AND THE EFFECTS OF CHANGES IN FOREIGN EXCHANGE RATES

Dr. Öğr. Üyesi Metehan KÜÇÜKER*
Doç. Dr. Şuayyip Doğuş DEMİRCİ**

ÖZ

Muhasebeleştirme işlemlerinde ulusal para biriminin kullanılması hususunun bazı istisnaları bulunmaktadır. Bankalar da bu istisnalardan biri olarak kabul edilmektedir. Zira bankaların muhasebe kayıtları ve finansal tabloları incelendiğinde; ulusal para birimi ile birlikte yabancı para birimi ile de raporlama yapıldığı görülmektedir. Bankalardaki bu uygulamanın, yabancı paralı işlemlerin takibi ve kayıt altına alınması açısından gerekli olduğu söylenebilir. Ancak bu uygulama ile TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı arasında bir uyum sorunu olduğu da anlaşılmaktadır. Bu çalışmada mevcut uygulama ve TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri standardı hükümlerine göre, bankalardaki yabancı para işlemlerinin muhasebeleştirilmesi konusunun açıklanması ve farklılıkların ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı ve bankalardaki yabancı para işlemleri kavramsal çerçevede ele alınmış ve bankaların istisnai durumunun dayanağı olan yasal düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra döviz alımı ve ithalat kredisi kullandırılması konularında yapılan iki örnek uygulama ile bankalarda yabancı para işlemlerinin muhasebeleştirilmesi konusu TMS 21 ve mevcut uygulama açısından ortaya koyulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Banka muhasebesi, TMS 21, Yabancı paralı işlemler, Kur değişimi

* Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü metehan.kucuker@ozal.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5468-0465>

** İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, suayyipdogus.demirci@ikcu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7849-275X>

ABSTRACT

There are some exceptions to using the national currency in accounting transactions. Banks are also considered as one of these exceptions. When the accounting records and financial statements of the banks are examined; It is seen that reporting is made in foreign currency along with the national currency. It can be said that this practice in banks is necessary in terms of tracking and recording foreign currency transactions. However, it is understood that there is a compliance problem between this application and IAS 21 The Effects of Changes in Exchange Rates Standard. In this study, it is aimed to explain the accounting process of foreign currency transactions in banks and to reveal the differences according between to the current practice in Turkey and the provisions of IAS 21 The Effects of Changes in Exchange rates. In line with this purpose, firstly, IAS 21 and current foreign currency transaction practices in banks were handled in a conceptual framework and information was given about the legal regulations that are the basis for the exceptional status of banks. Later, with two sample practices on foreign exchange purchases and the use of import credits, the issue of accounting process of foreign currency transactions in banks was revealed in terms of IAS 21 and the current practice.

Keywords: Bank accounting, IAS 21, Foreign currency transactions, Change in Exchange Rates

1. GİRİŞ

Muhasebenin genel olarak ekonomik faaliyetlerin parasal terimlerle ifade edilmesi sürecini kapsadığını söylemek mümkündür. Bu açıdan bakıldığında bir hesap birimi olarak para; muhasebe kurallarına göre çeşitli faaliyetlere ve unsurlara (satışlar, satın almalar, üretim, varlıklar ve borçlar vb.) rakamlar atamayı mümkün kılan bir ölçüm aracı olarak ifade edilebilir (Bromwich and Noke, 1989, s. 167). Bu noktada muhasebe ile bu ölçüm aracının ilişkisini açıklayan ve ekonomik araçların nitelendirilmesi için gerekli bir ön koşul olarak da kabul edilen “Parayla Ölçülme Kavramı” ön plana çıkmaktadır. 1 Seri No’lu “Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde parayla ölçülme kavramı; “iktisadi olay ve işlemlerin muhasebeye ortak bir ölçü olarak para birimiyle yansıtılması” olarak ifade edilmiş ve muhasebe işlemlerinin ulusal para birimine göre yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Muhasebe her ne kadar ortak bir hesap biriminde ölçülebilen ve ifade edilebilen ekonomik bilgilerle ilgilense de ulusal para birimi ile yapılan

işlemlerin tüm süreci detaylıca açıklayamayacağına dair eleştiriler de mevcuttur. Zira tahakkuk esaslı muhasebeyle ilgili bazı ölçüm problemlerinin mevcut olduğu bilinmektedir (Bromwich and Noke, 1989, s. 168). Özellikle de enflasyonist ortamda meydana gelen para birimlerindeki değer değişimi, finansal ve ekonomik raporlama ve analiz için, henüz çözülmemiş bir takım teorik sorunları ortaya çıkarmakta, dolayısıyla finansal tablo bilgilerinin güvenilirliğini bozmakta ve azaltmaktadır (Dobija, 2003, s. 27). Diğer taraftan parayla ölçülme kavramı gereği yabancı paralı işlemlerde kur farklarının muhasebeleştirilmesi gereksinimi ortaya çıkmıştır. Yabancı paralı işlemlerin muhasebeleştirilmesinde kur değişimlerinin kayıt altına alınması ve finansal tablolarda gösterilmesi ülkelerin kendi muhasebe mevzuatlarına göre farklılık göstermiş ve buna bağlı olarak bir standardizasyon sağlanması amacıyla “Kur Değişiminin Etkileri” adı ile 21 No’lu Uluslararası Muhasebe Standardı yayımlanmıştır (Mert vd. 2019: 45). İlgili standart ülkemizde “Türkiye Muhasebe Standardı 21 (TMS 21) Kur Değişiminin Etkileri Standardı” olarak 31/12/2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere yayımlanmıştır.

TMS 21’de, işletmelerin finansal tablolarını herhangi bir para biriminde (birimlerinde) sunabileceği belirtilmiştir. Ancak finansal tablolarda kullanılan para biriminin geçerli para biriminden farklı olması durumunda işletmeler faaliyet sonuçlarını ve finansal durumlarını finansal tablolarda kullanılan para birimine çevirecektir (TMS 21 paragraf 38).

Bankaların yabancı paralı işlemleri incelendiğinde ise daha farklı bir durumla karşılaşılmaktadır. Mevcut uygulamada bankalar yabancı para işlemlerini ilgili yabancı para biriminde kaydetmekte, sadece raporlama dönemlerinde ulusal para birimine çevirmektedir. Genel olarak bakıldığında bankaların yabancı para işlemleri açısından mevcut fiili uygulama ile TMS 21 hükümleri arasında birtakım farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Bu farklıların açıklanması amacı ile kaleme alınan çalışmada öncelikle TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı ve bankalardaki yabancı para işlemleri genel hatları ile ele alınmış ve bankaların istisnai durumunun dayanağı olan bazı yasal düzenlemelere yer verilmiştir. Daha sonra yapılan örnek uygulamalarla, bankalarda yabancı para işlemlerinin muhasebeleştirilmesi konusu TMS 21 ve mevcut uygulamaya göre ayrı ayrı açıklanmaya çalışılmıştır.

2. LİTERATÜR

Saban ve Genç (2006); Bekçioğlu ve Köroğlu (2008) TMS 21 standardını açıkladıkları çalışmalarında örnek finansal tablolar üzerinden konuyu incelemişlerdir. Altıntaş (2013) çalışmasında TMS 17 Kiralamalar ve TMS 21 Kur Değişiminin Etkisi standartlarına göre finansal kiralama şirketlerinde yapılan yabancı paralı işlemleri kiracı ve kiraya veren açısından örnekler vasıtasıyla incelemiştir. Ceran ve Ortakarpuz (2013) çalışmalarında ithalat ve ihracat yapan firmaların kur farklarından ortaya çıkan işlemlerini muhasebe standartları kapsamında örneklendirerek incelemişlerdir. Demirbaş ve Sansar (2015) çalışmalarında yabancı para ile yapılan işlemleri TMS 21 ve Amerikan Muhasebe Standartları (FASB) 52 ile örnekler yardımıyla incelemişlerdir. Ağsakal ve Baral (2016) çalışmalarında dış ticaret işlemlerinin muhasebeleştirilmesini TMS 21 ve Vergi Usul Kanununa göre örnekler yardımıyla incelemişlerdir. Avcı ve Bolaman Avcı (2016) çalışmalarında vade farkı, kur farkı ve kredi faizlerinin muhasebeleştirilme esaslarını TMS ve VUK açısından karşılaştırarak ticari işletmeler üzerinden örnekler yardımıyla incelemişlerdir. Bozkurt (2016) TMS 21'i açıkladığı çalışmasında dış ticaret işlemleri ile ilgili örnek uygulamalara yer vermiştir. Karacan vd. (2018) çalışmalarında TMS, Büyük ve Orta Boy İşletmeler Finansal Raporlama Standartları (BOBİ FRS) ve VUK'a göre kur değişimi etkilerinin temel benzerlik ve farklılıklarını teorik olarak incelemişlerdir. Akçay ve Uysal (2019) çalışmalarında dış ticaret işlemlerinin TMS'nin dış ticareti ilgilendiren standartları ve vergi mevzuatı kapsamında incelemişlerdir. Mert vd. (2019) çalışmalarında borsada işlem gören beş şirketin finansal tablolarını TMS 21 açısından analiz etmişlerdir. Sabuncu (2019) çalışmasında forfating işlemlerinin (orta ve uzun vadeli alacakların kısa sürede tahsil edilmesi) TFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat ve TMS 21 Kur Değişim Etkisi standardına göre incelemiştir. Muhasebe standartları ve forfating işleminin açıklandığı çalışmada ihracatçı ve forfaiter firmanın muhasebe kayıtları örnekler üzerinden analiz edilmiştir.

Gençtürk (2007) çalışmasında 2005 yılı itibariyle yabancı para ile defter tutma izni alan işletmeleri incelemiş ve konuyu muhasebe kayıtları ile örneklendirmiştir. Selimler ve Kale (2012) bankalardaki yabancı para işlemlerini çalışmalarında incelemişlerdir. Çalışmada bankaların yabancı paralı işlemlerini hesap sınıfları açısından bankaların finansal tabloları üzerinden açıklamışlardır.

3. TMS 21 KUR DEĞİŞİMİNİN ETKİLERİ STANDARDINA GÖRE YABANCI PARA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı, yabancı paralı işlemlerin ve yurtdışındaki işletmelerin finansal tablolara nasıl dâhil edileceğini ve finansal tablolarda kullanılan para birimine nasıl çevrileceğini düzenlemek amacıyla yayımlanmıştır. Hangi döviz kuru ya da kurlarının kullanılacağı ve döviz kurlarındaki değişimin finansal tablolar üzerindeki etkilerinin nasıl raporlanacağı Kur Değişiminin Etkileri Standardının temel konularını teşkil etmektedir (TMS 21 paragraf 1-2).

TMS 21, TFRS 9 Finansal Araçlar Standardının kapsamına giren türev işlemler ve bakiyeler dışındaki yabancı para işlemlerinin muhasebeleştirilme işlemlerini düzenlemektedir. Zira birçok yabancı para türevi TFRS 9 kapsamında değerlendirildiğinden, söz konusu türev ürünler TMS 21 kapsamı dışında bırakılmıştır. Diğer taraftan konsolidasyon veya özkaynak yöntemi ile işletmelerin finansal tablolarına dahil edilen yurtdışındaki işletmelerin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun raporlama para birimine çevrilmesi TMS 21 kapsamında değerlendirilmektedir (TMS 21 paragraf 3).

Standartta para birimlerine ilişkin olarak “yabancı para” ve “geçerli para birimi” olmak üzere iki farklı tanıma yer verilmiştir. Yabancı para; “işletmenin geçerli para biriminden farklı para birimi” olarak tanımlanmıştır. Geçerli para birimi ise; “işletmenin faaliyet gösterdiği temel ekonomik çevrenin para birimi” şeklinde tanımlanmıştır (TMS 21 paragraf 8). Standartta göre geçerli para biriminin belirlenmesi sürecinde aşağıdaki faktörler dikkate alınmaktadır (TMS 21 paragraf 9).

- Mal ve hizmetlerin satış fiyatlarını en çok etkileyen para birimidir.
- Rekabet unsurları ve yasal düzenlemeleriyle mal ve hizmetlerin satış fiyatlarını en çok etkileyen ülkenin para birimidir.
- Mal ve hizmetlere ilişkin işçilik, ham madde ve diğer maliyetleri en çok etkileyen para birimidir.
- Finansman faaliyetlerinden (borçlanma aracı ya da özkaynağa dayalı finansal araçlar gibi) yaratılan fonların para birimidir.
- İşletme faaliyetlerine ilişkin tahsilatların tutulduğu para birimidir.

Tanım ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere geçerli para birimi; parayla ölçülme kavramında belirtilen ulusal para biriminden çok işletmelerin faaliyetlerini en çok etkileyen para birim olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda para birimi açısından TMS 21 ile parayla ölçülme kavramı arasında

bir nüans olduğu da söylenebilir. Zira işletmelerin faaliyetleri esas alındığında bir ülkenin ulusal para birimi o ülkede faaliyet gösteren işletme için geçerli para birimi olarak kabul edilmeyebilir.

TMS 21’de, yabancı para işlemlerinin muhasebeleştirilmesi iki ana bölümde açıklanmıştır. Birincisi; yabancı para işlemlerinin geçerli para biriminde raporlanması ikincisi ise; geçerli para biriminden farklı bir para biriminin finansal tablolarda kullanılmasıdır.

Geçerli para biriminde raporlama; yabancı para birimindeki tutarın, işlem tarihindeki kur esas alınarak geçerli para biriminden kaydedilmesi temeline dayanmaktadır. Bu durumda; her raporlama dönemi sonunda yabancı parasal kalemler kapanış kurundan çevrilecektir. Tarihi maliyet cinsinden ölçülen parasal olmayan kalemler işlem tarihindeki döviz kuru kullanılarak çevrilirken, gerçeğe uygun değerden ölçülen parasal olmayan kalemler ise ölçüldüğü tarihteki döviz kurları esas alınarak çevrilecektir. Standarda göre geçerli para biriminde raporlamada parasal kalemlerin kur farkları oluştukları dönemde kâr veya zararda muhasebeleştirilecektir. Öte yandan parasal olmayan kalemlerden kaynaklı olan kazanç veya zararlar eğer diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilmişse, kurdan kaynaklanan kısmı da diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilecektir. Kâr ya da zararda muhasebeleştirilmişse, kurdan kaynaklanan kısmı da kâr ya da zararda muhasebeleştirilecektir (TMS 21 paragraf 20-30). Çalışmadaki esas gaye TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardının banka muhasebe işlemleri açısından incelenmesine matuf olduğundan; geçerli para biriminde raporlanmasına ilişkin olarak burada anlatılan bilgilerin yeterli olacağı düşünülmektedir. Bu noktada standardın ikinci bölümü olarak nitelendirilebilecek olan geçerli para biriminden farklı bir para biriminin finansal tablolarda kullanılması üzerinde durulması faydalı olacaktır.

TMS 21’de, işletmelerin finansal tablolarını herhangi bir para biriminde (birimlerinde) sunabileceği belirtilmiştir. Ancak kullanılan para biriminin geçerli para biriminden farklı olması durumunda işletmeler finansal durumlarını ve faaliyet sonuçlarını finansal tablolarda kullanılan para birimine çevirecektir (TMS 21 paragraf 38).

Geçerli para birimi yüksek enflasyonlu bir ekonominin para birimi olmayan bir işletmenin faaliyet sonuçları ve finansal durumu, finansal tablolarda kullanılan farklı para birimine çevrilmesinde aşağıdaki hususlar esas alınır (TMS 21 paragraf 39):

- Sunulan her finansal durum tablosundaki aktif ve yabancı kaynaklar finansal durum tablosunun düzenlendiği tarihteki kapanış kurundan çevrilir.
- Kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelirin sunulduğu her bir tablodaki gelir ve giderler, işlem tarihinde geçerli olan döviz kurundan çevrilir.
- Ortaya çıkan tüm kur farkları, diğer kapsamlı gelirin ayrı bir unsuru olarak muhasebeleştirilir.

Geçerli para birimi yüksek enflasyonlu bir ekonominin para birimi olmayan bir işletme çevrim kaynaklarını özsermaye ile ilişkilendirmelidir. Başka bir ifade ile çevrim sonucu oluşacak olan kar ya da zarar özsermaye içerisinde gösterilmelidir (Saban ve Genç, 2006, s.38). Kur farkları; gelir-giderlerin işlem tarihindeki kurdan, aktif ve yabancı kaynakların ise kapanış kurundan çevrilmesinden kaynaklı olarak ortaya çıkabileceği gibi dönem başı net aktiflerin öncekinden farklı bir kapanış kurundan çevrilmesinden de kaynaklanabilir. TMS 21’de bu kur farklarının kâr ya da zararda muhasebeleştirilemeyeceğini belirtilmiştir. Zira döviz kurlarındaki değişim, faaliyetlerin şimdiki ve gelecekteki nakit akışlarını ya çok az bir seviyede etkileyecek ya da hiç etkilemeyecektir. (TMS 21 paragraf 41). Standartta uygulama kolaylığı açısından dönüştürmede gelir ve gider kalemleri için işlemlerin yapıldığı tarihlerdeki döviz kurlarına yaklaşık bir kurun kullanılmasının uygun olabileceğini de belirtilmiştir. Ancak ortalama ya da yaklaşık kur yalnızca önemli kur dalgalanmalarının yaşanmadığı dönem ve durumlarda kullanabilecektir. Aksi halde yaklaşık ya da ortalama kurun kullanılmasına izin verilmemiştir (TMS 21 paragraf 40-41). İşletmenin geçerli para birimi yüksek enflasyonlu bir ekonominin para birimi ise, işletme öncelikle finansal tablolarını TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardına göre düzeltmek zorundadır (TMS 21 paragraf 14, 39).

TMS 21’de, işletmelerin finansal durumu ile faaliyet sonuçlarının farklı bir para birimine çevrilmesinden kaynaklanabilecek vergi etkisinin TMS 12 Gelir Vergileri Standardına göre muhasebeleştirilmesi gerektiği de belirtilmiştir (TMS 21 paragraf 50). Eğer işletmelerin vergiye tabi karları ya da mali zararları (dolayısıyla parasal olmayan varlık ve borçlarının vergiye esas değerleri) geçerli para biriminden farklı bir para birimi ile belirleniyorsa, kurlardaki değişimler ertelenmiş vergi borcu ya da varlığının muhasebeleştirilmesi sonucunu doğuran geçici farkların ortaya çıkmasına neden olur. Ortaya çıkan ertelenmiş vergi, kâr ve zarar hesabına gelir ya da gider olarak kaydedilecektir (TMS 12 paragraf 41).

4. BANKALARDA YABANCI PARA İLE YAPILAN İŞLEMLER VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Parayla ölçülme kavramının ve ulusal düzenlemelerin muhasebeleştirilmede ulusal para birimini kullanmasını belirten hususun istisnaları bulunmaktadır. VUK 215. Maddesine göre sermayesinin %40'ından fazlası Türkiye'de yerleşik olmayan kişilere ait olması ve ödenmiş sermayesinin en az 100 milyon \$ ya da eş değer bir yabancı paranın Türk Lirası karşılığı olması durumunda yabancı para birimi ile muhasebeleştirmeye izin vermektedir. Ayrıca bankaların da finansal tablolarını hazırlarken ulusal para biriminin yanı sıra yabancı para birimi ile de raporlama yaptığı gözlemlenmektedir.

Bankaların muhasebe sistemi ile ilgili olarak temel dayanak 5411 Sayılı Bankacılık Kanunudur. Bankacılık Kanununun dördüncü bölümünde finansal raporlama ile ilgili konular açıklanmıştır. 37. Maddeye göre bankaların muhasebe sistemine ait usul ve esasları hazırlama yetkisi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na (BDDK) verilmiştir. Kanun maddesine göre kurul muhasebe sistemine ilişkin usul ve esasları oluştururken Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'ndan (KGK) görüş alacaktır. Bunun yanı sıra muhasebe sistemi KGK tarafından yayınlanan muhasebe standartlarına uyumlu şekilde olmalıdır. Bankalar, kurulun hazırlamış olduğu bu sisteme uygun bir şekilde finansal tablolarını hazırlamakla yükümlüdürler.

BDDK, kanunun verdiği yetkiyle "Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" isimli Yönetmeliği 2006 yılında yayınlamıştır. İlgili yönetmelikte bankaların sunulması zorunlu finansal tablolar, finansal tabloların hazırlanması ve sunumu, yönetim kurulunun sorumluluğu ve tek düzen hesap planı ve izahnamesi konularına yer verilmiştir. İlgili yönetmelik beş kez değişikliğe uğramış, 2019 yılında yapılan son değişiklikte madde 15'te yer alan Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi'de yürürlükten kaldırılmış yerine yeni bir hesap planı yürürlüğe koyulmuştur.

BDDK tarafından 2012 yılında "Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ" yayımlanarak bankaların finansal tablo dipnotlarında olması gereken unsurlar ve raporlama biçimleri detaylıca açıklanmıştır. İlgili tebliğ dokuz kez güncellenmiş ve yürürlükte kalmaya devam etmiştir. Bankalar Kanununa göre bankalar BDDK tarafından hazırlanan yönetmelik ve tebliğlere uygun bir şekilde finansal tablolarını hazırlamak zorundadır. BDDK'nın hazırlamış

olduğu Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi'nde ise bankacılık hesap planının yapısı ve kullanılacak hesaplar ile izahnameleri yer almaktadır.

01.08.2019 tarih ve 30849 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmeliğe göre bankaların kullandığı hesap planı incelendiğinde ana hesapların yanı sıra alt hesapların da hesap planı ve izahnamesinde olduğu gözlemlenmektedir. Bankaların kullandığı hesap planındaki numaralandırma sistemi aşağıdaki gibidir:

1	2	3	4	5	6
A	B	C	D	E	F

A- Grup numarasını tanımlar,

BC - Defteri kebir hesap numaralarını tanımlar,

DE - Yardımcı hesap numaralarını tanımlar,

F- Alt hesap numaralarını tanımlar.

Numaralandırmada görüleceği üzere ilk üç hane ana hesap numarasını oluştururken, sonraki üç hane alt hesap kodlarını oluşturmaktadır. Bankalar BDDK tarafından hazırlanan hesap planına göre işlemlerini gerçekleştirmek zorundadırlar. Hesap planı incelendiği zaman ana hesap kodları tek olan hesaplar TP (Türk Parası), çift olan hesaplar ise YP (Yabancı Para) olarak ayrıldığı görülmektedir. Örneğin 012 Yoldaki Paralar- TP Türk parası ile yapılan işlemler için kullanılırken 013 Yoldaki Paralar – YP aynı durumda yabancı para kullanımı esnasında kullanılmaktadır. Türk Parası – Yabancı Para ayrımı finansal durum tablosu ve gelir tablosunda da bulunmaktadır. Finansal Durum Tablosunun bir kısmı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Bankacılık Finansal Durum Tablosu

(Bin TL)	Cari Dönem			Önceki Dönem		
	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
VARLIKLAR						
1. Finansal Varlıklar						
1.1. Nakit ve Nakit Benzerleri						
1.2. Nakit Değerler ve Merkez Bankası						
1.3. Bankalar						
1.4. Para Piyasasından Alacaklar						

Tablo 1’de bankaların finansal durum tablosunun bir kısmı örnek olarak gösterilmiştir. Tabloda görüleceği üzere bankaların finansal durum tablosunda da Türk Parası – Yabancı Para ayrımı yer almaktadır. Bankalar yaptıkları yabancı para işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde ilgili para birimini kullansa da finansal tabloların raporlanacağı zamanlarda ilgili para birimleri ulusal para birimine çevrilerek finansal tablolara yansıtılmaktadır. Yani bilançoda yabancı para ile ifade edilen tutarlar da ulusal para birimi ile gösterilmektedir.

BDDK bankalara dönem içinde yapmış oldukları işlemleri ulusal para birimine çevirmeden kaydetmeye olanak sağlayan bir hesap planı oluşturmuştur. Bu durumda bankaların uyguladığı ulusal sistem ile TMS 21 arasında muhasebeleştirme dönemine göre farklılık görülmektedir. TMS 21’e göre firmalar yabancı paralı bir işlem yaptıklarında ilk kayda almada ilgili işlem tutarını geçerli kur üzerinden ulusal para birimine dönüştürerek muhasebeleştirmeleri gerekmektedir. Bankacılık sektöründe ise yabancı paralı işlemlerde ilk kayda almada ulusal para birimi yerine yabancı para olarak muhasebeleştirme yapılması esastır. Yabancı para ile yapılan işlemler ilk kayda alma yerine raporlama dönemlerinde ulusal para birimine çevirmektedir. Yani bankalar hesap planlarında yabancı para ile ilgili işlemleri ayrı olarak yabancı para cinsinden tutmakta sadece raporlama dönemlerinde ulusal para birimine çevirmektedir. Ancak muhasebe standardı ilk kayda almada doğrudan ulusal para birimi üzerinden raporlanması gerektiğini beyan etmektedir. Bu durumda bankalar açısından yabancı paralı işlemlerin takibi zor bir hal alacaktır. BDDK banka muhasebesine ait hazırlanmış olduğu uygulamaları kaldırıp Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamaya koymuş olmasına rağmen bankaların yabancı paralı işlemlerini ulusal sistemde olduğu gibi devam etmesine izin vermektedir. Bu sayede bankalar yabancı paralarını ilgili para birimi üzerinden takip edebilmektedir ancak bu durum muhasebe standartları ile uyumsuzluğa

neden olmaktadır (Yıldırım, 2017, s. 28-29). Çalışmanın uygulama kısmında konu ile ilgili muhasebe kayıtları çerçevesinde karşılaştırma yapılarak konu açıklanmaya çalışılacaktır.

5. ÖRNEK UYGULAMALAR

Çalışmanın bu bölümünde mevcut uygulama ve kur değişiminin etkileri standardı arasındaki farklılıklar iki örnek uygulama ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. İlk uygulamada bir bankanın döviz alım işleminin muhasebeleştirilmesi ele alınmıştır. İkinci uygulamada ise bankanın bir müşterisine ithalat kredisi kullandırması durumunda yapılacak muhasebe kayıtlarına yer verilmiştir.

Uygulama 1.

Banka 01.03.2021 tarihinde banka 1.000.000 \$'ı 7,3490 /\$ kurundan, 800.000 €'u da 8,8790 kurundan satın almıştır. Bu durumda banka 01.03.2021 tarihinde ilgili alım ile ilgili hem döviz kuru üzerinden hem TL değeri üzerinden muhasebeleştirme işlemini gerçekleştirecektir. Banka tarafından yapılan alım işleminin yabancı para birimi ile yapılan muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

011 – EFEKTİF DEPOSU	1.800.000	
011001 Dolar 1.000.000 \$		
011002 Euro 800.000 €		
293 EFEKTİF VAZİYETİ		1.800.000
<i>Açıklama: Banka tarafından yabancı para alımının YP kaydı</i>		

Yukarıdaki kayıta bankacılık hesap planına göre döviz alımının yabancı para cinsinden kaydı gösterilmektedir. Hem borçlu hem alacaklı tarafta çalışan hesabın numarası tek hane ile bitmektedir. Bu da yabancı para olarak kaydedildiğini göstermektedir. Döviz alım/satımlarında 292 Efektif A/S hesabı ve 293 Efektif Vaziyeti hesapları ile TP – YP hesapları karşılıklı çalıştırılmaktadır. İlgili işlemde yapılan yabancı para kaydı için aynı zamanda TL karşılığının da muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. İlgili muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

292 EFEKTİF ALIM/SATIM	14.452.200	
010 KASA		14.552.200
<i>Açıklama: Banka tarafından yabancı para alımının TP kaydı</i>		

Banka tarafında yapılan döviz alımının bedeli aşağıda hesaplanmıştır.

$$1.000.000 \$ \times 7,3490 \text{ TL}/\$ = 7.349.000 \text{ TL}$$

$$800.000 € \times 8,8790 \text{ TL}/€ = 7.103.200 \text{ TL}$$

Banka kendi namına almış olduğu dövizler için 14.452.200 ödeme yapmıştır. Bankacılık yönetmelikleri ve hesap planına göre de ilgili tutarı 010 Kasa hesabını alacaklandırmak suretiyle muhasebeleştirilmiştir. İlgili döviz tutarının TL karşılığı döviz banka tarafından satılmadığı sürece 292 Efektif Alım/Satım hesabında izlenecektir. Yapılan işlemlerin defteri kebirleri aşağıdaki gibidir.

010 KASA	011 EFEKTİF DEPOSU
14.452.200	1.800.000
292 EFEKTİF ALIM-SATIM	293 EFEKTİF VAZİYETİ
14.452.200	1.800.000

Banka dönem sonunda ilgili döviz hesabındaki tutarları güncel kur ile değerlemek zorundadır. 31/03/2021 tarihinde Merkez Bankası tarafından ilan edilen döviz kurları 1 \$= 8,3260, 1 € = 9,7741'dir. Bankanın dönem sonu Kar/Zarar hesabı aşağıdaki gibidir.

$$\text{Dolar} = (8,3260 - 7,3490) \times 1.000.000 \$ = 977.000 \text{ TL}$$

$$\text{Euro} = (9,7741 - 8,8790) \times 800.000 € = 716.080 \text{ TL}$$

Bankanın dönem sonu Dolar'ın değerlemesinden 977.000 TL, Euro tutarının değerlemesinden ise 716.080 TL olumlu farkı bulunmaktadır. Kayıtlarda tutulan yabancı paranın meblağında değişiklik olmazken TL hesabının dönem sonunda mevcut kura göre güncellenmesi gerekmektedir. İlgili güncelleme kaydı aşağıdaki gibidir.

292 EFEKTİF ALIM/SATIM	1.693.080	
771 KAMBİYO KARLARI		1.693.080
<i>Açıklama: 31/03/2021 itibariyle döviz hesaplarının değerlemesi</i>		

Dönem sonunda bankanın elinde bulunan yabancı para tutarında bir değişiklik olmadığı için 293 Efektif Vaziyet hesabı kullanılmamaktadır. Dönem sonunda değişen ilgili yabancı paranın TL olarak değeridir. Yukarıdaki muhasebe kaydı ile ilgili defter-i kebir’de güncellenerek dönem sonu değerlendirme işlemi yapılmaktadır.

292 EFEKTİF ALIM-SATIM		771 KAMBİYO KARLARI	
14.452.200			1.693.080
1.693.080			
16.145.280			

TMS 21’e göre yapılacak muhasebe kayıtları:

TMS 21’e göre ise firmalar döviz ile ilgili alım/satım işlemlerinde işlem günündeki kur üzerinden geçerli para birimine çevrilmek suretiyle muhasebeleştirme yapılması gerektiğini belirtmektedir. Yani TMS 21’e göre muhasebeleştirme yapılırken TP – YP ayrımı yapılmasına gerek yoktur, çünkü yabancı paralı işlemler işlem gününde ulusal para birimine dönüştürülür. Yukarıdaki yapılan uygulamayı TMS 21’e göre düzenleyerek aradaki farklılıklar gösterilecektir.

011 EFEKTİF	14.452.200	
011001 Dolar 7.349.000		
011002 Euro 7.103.200		
010 KASA		14.552.200
010001 TL 14.552.200		
Açıklama: Banka tarafından yabancı para alımının TP kaydı		

TMS 21’e göre yapılan kayıt incelendiğinde yerel uygulamadan farklı olarak dövizler alındığı günkü işlem kuru üzerinden doğrudan geçerli para birimine çevrilmek suretiyle muhasebeleştirilmesidir. Efektif değeri olarak yabancı para değeri defterlerde muhasebeleştirilmeyecek bu sebeple 292/293 Efektif hesapları kullanım dışı tutulacaktır. Banka dönem sonuna geldiğinde değerlendirme işlemini yapacaktır. İlgili kayıt aşağıdaki gibidir.

011 EFEKTİF	1.693.080	
011001 Dolar 977.000		
011002 Euro 716.080		
771 KAMBİYO KARLARI		1.693.080
Açıklama: 31/03/2021 itibariyle döviz hesaplarının değerlemesi		

Değerleme kaydına da bakıldığında hesaplanan tutarlar doğrudan ilgili hesabın tutarının güncellenmesi suretiyle kaydedilirken, kambiyo karı hesabı ile birlikte muhasebeleştirilmektedir. Kayıtlardan görüleceği üzere yerel esaslara göre yapılan muhasebeleştirme ile TMS 21'e göre yapılması gereken muhasebeleştirmede önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Uygulama – 2

İthalat yapmak isteyen bir müşteri 01/03/2021/bankadan 200.000 \$ tutarında ithalat kredisi kullanmak istemiştir. İşletmeye %1 aylık faiz oranlı 12 ay vadeli dövize endeksli kredi kullanılmıştır. İşlemden kullanılan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi %5, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu %15, 1 Mart 2021 tarihli döviz kuru ise 7,3490 TL/\$'dir.

Ulusal düzenlemelere göre 1 Mart 2021 tarihinde yapılan kredi kullandırma kaydı aşağıda gösterilmiştir.

115 KISA VADE. TEMİNATLI İTHALAT KRE. – YP	200.000	
293 EFEKTİF VAZİYETİ		200.000
<i>Açıklama: Banka tarafından ithalat bedelinin müşteriye kredi kullandırılmasının kaydı</i>		
292 EFEKTİF ALIM/SATIM	1.469.800	
370 – İTHALAT TRANSFER EMİRLERİ		1.469.800
<i>Açıklama: Banka tarafından verilen kredinin TL hesaplarında izlenmesi</i>		

İthalatçı işletmeye 200.000 \$ kredi 12 ay vadeli aylık %1 faiz oranı ile kullanılmıştır. Kredinin tahsisi ile ilgili kayıt yukarıda gösterilmiştir. İthalat işlemi olduğu için yabancı para ile kredi kullanılmış olup tutarın TL karşılığı 292 Efektif Alım/Satım hesabında takip edilmektedir. Ay sonunda banka ilgili kredi işlemi için değerlendirme işlemi yapacaktır. Değerleme tarihinde kur 31 Mart tarihinde 1 \$= 8,3260 TL'dir.

292 EFEKTİF ALIM/SATIM	195.400	
771 KAMBİYO KARLARI		195.400
<i>Açıklama: 31/03/2021 itibariyle döviz hesaplarının değerlendirilmesi</i>		

Ulusal uygulamada işlem yapıldığı tarihte döviz olarak kaydedilmekte dönem sonlarında değerlendirme işlemi yapılmaktadır. İlgili kayıta dönem sonunda kur farkı Kambiyo Karları hesabında muhasebeleştirilmiştir. İlgili krediyle alakalı ödeme planı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Kredi Ödeme Planı

Dönem	Taksit Tutarı	Faiz	BSMV	KKDF	Anapara	Kalan Anapara
1. Taksit	17995,09	2000,00	100,00	300,00	15595,09	184404,91
2. Taksit	17995,09	1844,05	92,20	276,61	15782,23	168622,69
3. Taksit	17995,09	1686,23	84,31	252,93	15971,61	152651,07
4. Taksit	17995,09	1526,51	76,33	228,98	16163,27	136487,80
5. Taksit	17995,09	1364,88	68,24	204,73	16357,23	120130,56
6. Taksit	17995,09	1201,31	60,07	180,20	16553,52	103577,04
7. Taksit	17995,09	1035,77	51,79	155,37	16752,16	86824,88
8. Taksit	17995,09	868,25	43,41	130,24	16953,19	69871,69
9. Taksit	17995,09	698,72	34,94	104,81	17156,63	52715,07
10. Taksit	17995,09	527,15	26,36	79,07	17362,51	35352,56
11. Taksit	17995,09	353,53	17,68	53,03	17570,86	17781,71
12. Taksit	17995,09	177,82	8,89	26,67	17781,71	0,00

12 aylık kredide çekilen 200.000 \$'ın ödeme planı tabloda gösterilmektedir. Bankaların elde ettikleri faiz geliri üzerinden %5 BSMV, %15 KKDF tutarı kredi kullanan kurumdan tahsil edilmektedir. 200.000 \$ tutarın birinci taksitteki faiz oranı $200.000 \$ \times \%1 = 2.000 \$$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilecek 2.000 \$ faiz üzerinden 100 \$ (%5) BSMV, 300 \$ (%15) KKDF kesintisi de eklenmiştir. Toplam tutar aylık taksitten düşülünce krediden ödenecek anapara tutarı hesaplanmış olmaktadır. 1 Nisan tarihinde birinci taksit ödemesi ile ilgili yapılacak işlemler aşağıda gösterilmektedir. 1 Nisan 2021 tarihinde döviz kuru 8,3258 TL/\$'dir.

221 KREDİ FAİZLERİ VE GELİR TAH. REES. YP	2.000	
22100 Faiz Tahakkukları		
279 MUHTELİF ALACAKLAR YP	400	
278990 BSMV 100		
278991 KKDF 300		
293 EFEKTİF VAZİYETİ		2.400
Açıklama: 1. Taksitin Faiz, BSMV ve KKDF Tahakkukuku		
292 EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	19.981,92	
512 KISA VADELİ İHR. KR. AL. FAİZ		16.651,60
380 ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ ve PRİM		832,58
380005 – BSMV		
390 MUHTELİF BORÇLAR		2.497,74
390022 KKDF		
Açıklama: 1. Taksitin Faiz, BSMV ve KKDF Tahakkukuku TP kaydı		

Taksitler tahsil edilmeden önce ilgili faiz, vergi ve fon tutarlarının tahakkuk ettirilmesi gerekmektedir. İlgili kayıta döviz kredisi olduğu için faiz ve vergi tutarları da dolar üzerinden hesaplanmıştır. İlgili dolar tutarlarının TL karşılıkları da ikinci muhasebe kaydında 1 Nisan tarihindeki dolar kuru üzerinden TL'ye çevrilerek yapılmıştır. Kredinin birinci taksitinin anapara ve faizinin tahsili ile ilgili kayıt aşağıda gösterilmiştir.

293 EFEKTİF VAZİYETİ	17.995,09	
115 KISA VADE. TEMİNATLI İTHALAT KRE.		15.595,09
221 KREDİ FAİZLERİ VE GELİR TAH. REES. YP		2.000
22100 Faiz Tahakkukları		400
279 MUHTELİF ALACAKLAR YP		
278990 BSMV 100		
278991 KKDF 300		
Açıklama: 1. Taksitin Faiz, BSMV ve KKDF Tahakkukuku		
304 RESMİ, TİCARİ VE DİĞ. KUR. MEV.	149.823,52	
292 EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI		149.823,52
Açıklama: 1. Taksitin Faiz, BSMV ve KKDF Tahakkukuku TP kaydı		

Taksit tablosunda gösterildiği gibi firmanın ödeyeceği aylık taksit tutarları 17.995,09 \$'dır. Bu tutarın 15.595,09 \$'ı anapara, 2.000 \$'ı birinci taksitin faiz tutarı, 400 \$'ı ise faiz üzerinden alınan vergi ve fon kesintilerinden meydana gelmektedir. İlgili tutarların hesap bakiyeleri ödenme aşamasında alacaklandırılarak kapatılmaktadır. İlgili tutarın TL karşılığı da ikinci kayıtta olduğu gibi müşterinin hesabını borçlandırılmak suretiyle tahsil edilmektedir.

TMS 21'e göre yapılacak muhasebe kayıtları:

Muhasebe standartlarına göre döviz ile işlem yapıldığı günü kur üzerinden geçerli para birimi ile kaydedilmesi gerekmektedir. Kredi çekildiği tarihte yapılması gereken kayıt aşağıdaki gibidir.

115 KISA VADE. TEMİNATLI İTHALAT KRE. – YP	1.469.800	
370 – İTHALAT TRANSFER EMİRLERİ		1.469.800
Açıklama: Banka tarafından verilen kredinin TMS 21'e göre kaydı		

TMS 21'e göre işlemler döviz üzerinden kaydedilmemektedir. Bu nedenle geçerli kur değeri üzerinden TL'ye çevrilerek 115 Kısa Vadeli Teminatlı İthalat Kredileri hesabına TL tutarı üzerinden kayıtlara alınmıştır. İşlem yabancı

paralı olduğu için yabancı para hesabı kullanılmıştır. 1 Nisan tarihinde faizin tahakkuk ettirilmesi ile ilgili kayıt aşağıda gösterilmiştir.

221 KREDİ FAİZLERİ VE GELİR TAH. REES. YP	16.651,60	
22100 Faiz Tahakkukları		
279 MUHTELİF ALACAKLAR YP	3.330,32	
278990 BSMV 832,58		
278991 KKDF 2.497,74		
512 KISA VADELİ İHR. KR. AL. FAİZ		16.651,60
380 ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ ve PRİM		832,58
380005 – BSMV		2.497,74
390 MUHTELİF BORÇLAR		
390022 KKDF		
Açıklama: Kredi faiz, BSMV ve KKDF'nin tahakkuk kaydı		

TMS 21'de tahakkuk ile ilgili kayıtlarda tüm tutarlar TL'ye çevrilerek kayıt altına alınmaktadır. Bu nedenle efektif alım/satım ve efektif vaziyeti hesapları kullanılmamaktadır. Taksit ödemesinin yapılması durumunda yapılacak kayıta aşağıdaki gibidir:

304 RESMİ, TİCARİ VE DİĞ. KUR. MEV.	149.823,52	
115 KISA VADE. TEMİNATLI İTHALAT KRE		114.608,32
221 KREDİ FAİZLERİ VE GELİR TAH. REES. YP		16.651,60
22100 Faiz Tahakkukları		3.330,32
279 MUHTELİF ALACAKLAR YP		
278990 BSMV 100		
278991 KKDF 300		15.233,82
771 KAMBİYO KARLARI		
Açıklama: Banka tarafından verilen kredinin TL hesaplarında izlenmesi		

Birinci taksitin ödenmesi durumunda yapılan kayıta 115 Kısa Vadeli Teminatlı İthalat Kredisi tutarı kredinin ilk kullanıldığı tarihteki kur üzerinden kayıtlara alınmıştır. 1 Mart ile 1 Nisan arasındaki ortaya çıkan kur farkı ise 771 Kambiyo Karları hesabında izlenmektedir. Görüldüğü üzere temel olarak Türkiye’deki sistem ile TMS 21’in belirttiği hususlara göre muhasebeleştirmede farklılıklar bulunmaktadır.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Muhasebenin temel kavramlarından biri olan “parayla ölçülme kavramı”; iktisadi olay ve işlemlerin muhasebeye ortak bir ölçü olarak para birimiyle yansıtılması olarak tanımlanmış ve muhasebe işlemlerinin ulusal para birimine göre yapılması gerektiği belirtilmiştir. Diğer taraftan TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardında, geçerli para birimi kavramı açıklanmış ve geçerli para biriminin parayla ölçülme kavramında belirtilen ulusal para biriminden çok işletmelerin faaliyetlerini en çok etkileyen para birimi olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda ulusal uygulama ile TMS 21 arasında kavramsal açıdan ince bir ayrımın olduğunu söylemek mümkündür. Ancak belirtmek gerekir ki; parayla ölçülme kavramının ve ulusal düzenlemelerin muhasebeleştirilmede ulusal para birimini kullanmasını belirten hususun bazı istisnaları da mevcuttur. Özellikle de bankaların finansal tabloları incelendiğinde; ulusal para biriminin yanı sıra yabancı para ile de raporlama yapıldığı gözlemlenmektedir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun verdiği yetki çerçevesinde yayınladığı yönetmelik ve tebliğlerle, bankalara yabancı paralarını ilgili para birimi üzerinden muhasebeleştirme izni vermiş ve bu şekilde kayıt yapılmasına olanak sağlayan bir hesap planı oluşturmuştur. BDDK’nın düzenlemesine göre bankalar hesap planlarında yabancı para ile ilgili işlemleri ayrı olarak yabancı para cinsinden tutmakta sadece raporlama dönemlerinde ulusal para birimine çevirmektedir. Esasen BDDK’nın bu düzenlemesinin bankacılık işlemlerinin takip edilebilirliği açısından elzem olduğunu da söylemek mümkündür. Ancak bu durumda TMS 21 ile BDDK’nın düzenlemesi arasında bir uyum sorunu ortaya çıkmıştır. Bu uyum sorunundan hareketle kaleme alınan bu çalışmada öncelikle TMS 21 ve bankalardaki yabancı para işlemleri genel hatları ile ele alınmış ve bankaların istisnai durumunun dayanağı olan yasal düzenlemelere değinilmiştir. Daha sonra döviz alımı ve ithalat kredisi kullanılması

konularında yapılan iki örnek uygulama ile bankaların yabancı para işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde TMS 21 ile mevcut fiili uygulama arasındaki farklılık ortaya koyulmuştur. Sonuç olarak mevcut uygulamanın, bankaların yabancı paralı işlemlerinin takibi açısından kaçınılmaz olduğu düşünülse de, ilk kayda almada yapılan muhasebeleştirme işlemlerinin TMS 21 hükümlerine uygun olmadığı görülmüştür. Bu noktada düzenleyicilerin bu uyumsuzluğu ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalarda bulunmasının önem arz ettiğini belirtmek gerekmektedir. Diğer taraftan bundan sonra yapılacak çalışmalarda, konunun hukuki açıdan ele alınması ve uyum sorununun ortadan kaldırılmasına ilişkin seçeneklerin değerlendirilerek bu seçeneklerin muhasebe kayıtlarına etkisinin araştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (26 Aralık, 1992) Resmi Gazete (Sayı 21447 Mükerrer)

213 sayılı Vergi Usul Kanunu. (1961, 10 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 10705)

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu (, 01 Kasım, 2005) Resmi Gazete (Sayı: 25983)

Ağsakal, A., ve Baral, G. (2016). Dış Ticaret İşlemlerinin TMS 21 Kur Değişim Etkileri Standardına Göre Muhasebeleştirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 12, 262 - 277.

Akçay, S., ve Uysal, M. (2019). Dış Ticaret İşlemlerinin TMS İle İlişkisinin Vergi Usul Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(1), 257-279.

Altıntaş, T. (2013). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Yabancı Para Cinsinden Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Denetim Bakış* 39, 103 - 123.

Avcı, A., ve Bolaman Avcı, Ö. (2016). Vade Farkı, Kur Farkı ve Kredi Faizlerinin Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi. *Mali Çözüm* 134, 75 - 90.

Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolara İlişkin Açıklama Ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ (28 Haziran, 2012) Resmi Gazete (Sayı: 28337)

Bankaların Muhasebe Uygulamalarına Ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (01 Kasım, 2006) Resmî Gazete (Sayı:

26333)

Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (01 Ağustos, 2019) Resmî Gazete (Sayı: 30849)

Bekçioğlu, S., ve Köroğlu, Ç. (2008). UMS 21 TMS 21 Kur Değişim Etkileri Standardına Göre Finansal Tabloların Çevrimi ve Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm* 86, 29-40.

Bozkurt, O. (2016). TMS-21 “Kur Değişiminin Etkileri Standardı” nın Uygulanması ve Finansal Tablolara Yansımaları. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 7(14), 465-482.

Bromwich, M. and Noke, C. (1989). Money, Measurement and Accounting. Llewellyn, D. T. (Ed.) *Reflections on Money* içinde (s. 167-190) London: The Macmillan Press Ltd.

Ceran, Y., ve Ortakarpuz, M. (2013). Kur Farklarının Muhasebe Uygulamaları ve Türkiye Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 65 - 80.

Demirbaş, M., ve Sansar, Y. (2015). Mali Tabloların Fasb 52, Ias 21 Ve Tms 21 Doğrultusunda Yabancı Para Cinsinden İfade Edilmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi* 28, 41-52. doi:10.17932/ IAU. IAUD.m.13091352.2015.7/28.41-52

Dobija, M. (2003). Wage, Money and Accounting: Theoretical Relationships. *Argumenta Oeconomica Cracoviensia*, 2, 27-49.

Gençtürk, M. (2007). Yabancı Para Birimi İle Defter Tutma İzni Verilen İşletmelerde Beyanname Sonrası Ortaya Çıkan Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 12(1), 199 - 210.

Karacan, S., Çiftçioğlu, S., ve Kutlu, T. (2018). TMS-BOBİ FRS-VUK Kapsamında Kur Farklarının Değerlendirilmesinin Karşılaştırılması. *Uluslararası Turizm, İşletme, Ekonomi Dergisi*, 2(1), 1-10.

Mert, H., Duyar, G., ve Özçelik, D. (2019). Kur Farklarının Mali Tablolar Üzerindeki Etkileri ve TMS 21 Doğrultusunda Halka Açık Şirketlerde Örnek Uygulamaları. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM-UHAD)*, 6(14), 43 - 55.

Saban, M., ve Genç, M. (2006). Finansal Tabloların Farklı Para Birimlerine Dönüştürülmesi. *Mali Çözüm* 76, 33-48.

Sabancı, B. (2019). TFRS 15 ve TMS 21 Kapsamında Forfaiting Muhasebesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 82, 77 - 96. doi:10.25095/mufad.536020

Selimler, H., ve Kale, S. (2012). Türk Bankacılık Sektöründe Yabancı Para İşlemler. *Maliye Finans Yazıları* 96, 36 - 65.

Tekdüzen Hesap Planı Hakkında Yönetmelik (01 Ağustos, 2019) Resmî Gazete (Sayı: 30849)

Türkiye Muhasebe Standardı 12 (TMS 12) Gelir Vergileri Standardı Hakkında Tebliğ. (28 Mart, 2006) Ankara: Resmi Gazete (26122 Sayılı)

Türkiye Muhasebe Standardı 21 (TMS 21) Kur Değişiminin Etkileri Standardı Hakkında Tebliğ.(2005, 31 Aralık) Ankara: Resmi Gazete (26040 Sayılı)

Yıldırım, M. (2017). *Banka Muhasebesi*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.